

J E L E N K Ö R.

85. szám

Pest, szombat october 24^{kéa}

1835.

F o g l a l a t: Magyarország (T cikkely folytatása; kinevezések; Széchenyi). Anglia (Leopold királynak Angliában mulatása; London város reformja; aylesburyi lakoma; Durham l. Konstantinápolyban és Odessában). Franciaország (a' hami foglyokrul az Impartial és M. Chronicle; Spanyolország iránt a' francia ministerek politikája; Fieschi nem republicanus; elegy). Spanyolország (kir. rendelet a' cortes összegyűlése iránt; a' junták hódolni kezdenek; parisi levelező a' spanyol dolgokrul 's a' t.) Dania. Németország. Portugália.

M A G Y A R O R S Z Á G.

Pozsony. A' „T cikkely“ vitatásában oct. 17én a' RR. a' Sik §szig haladtak. Ezen §szok megállapított tartalma következő: „3 §. Az urbéri legelő használata után járó adót fizetni fogják (t. i. a' jobbágytelket használó nemesek is); valamint 4 §. a' tűzi, épületi, kereskedési fázásnak és nádlásnak urbéri haszonvételeitől adózni fognak. 5 §. A' följobb előszámláltaktól pedig mind a' hadi mind a' házi pénztárok terheit viselendik; a' hadfogatás elősegítésére rendelt általános summa oda nem értetvén. 6 §. A' benfekvő katonaságnak az eddigi módszerinti élelmezése jövődöre nézve megszüntetvén, az átutazó katonaságnak táplálásához, mellyet a' királyi kincstár mindenkor folyó piaczi áron megtéríteni köteles, az illy nemesek is olly móddal, mint a' többi jobbágyok, járulni tartozzanak. 7 §. Az előszámláltakon kívül a' jobbágyföldeket használó nemesek, minden egyéb, az adózó népet illető közterhektől és adózásoktól általányosan mentek. 8 §. Minden urbéri telkeket, mellyek az urbér behozatalakor akár mint megszállottak, akár mint elhagyottak irattak össze, vagy idő jártaival alkottattak, később azonban bármelly módon (a' IIImas könyv 1. része 40ik czime esetét, — 's az urbéri VII. cikk 6ik §sza értelméhez képesti egyezéseket és szabályozásokat ide nem értvén) elhagyottakká váltak, ha csak általában nem haszonvehetlennék, a' vármegyék mingyárt a' jelen törvény kihirdetése után rendelendő küldöttségek által jegyzésbe vétetvén, azoknak megszállítását az I. törv. cz. 14. §sza szerint minden módon eszközölk; megjegyezvén azt, hogy a' földesurak azoktól, kik azon telkeket az urbéri szokott adózások és közterhek viselése mellett mivelni kívánják, a' telki haszonvétele átengedéseért általában semmi árt ne követelhessenek. Az alatt pedig, mig azon telkek megszállítása, (mellyet ha a' földesur bár melly módon gátolna, annyiszor a' mennyiszor, 200 frbul álló büntetésre intézendő köztiszti ügyészi perbe idéztessék) szinte az I. törv. cz. 14ik §sza szerint eszközöltetni fog: a' telkek haszonvételehez kötött közterheket, bár ki legyen is, ki azokat egészen vagy részben használja, a' feljebbi határozatok értelmében mulhatlanul viselni tartozik.“ (A' többi következik.) — A' fő RR. kik ez alatt folyvást a' sérelmekkel foglalatostokdtek,

a' szolásszabadsági és békesi sérelemtárgyakra készített válaszúzenetjökben, ezekhez nem járulhatásokat jelenték ki 's az utóbbi tárgyra nézve oda nyilatkoztak, hogy e' részben semmi sérelemnek nincs helye, sőt a' királyi főltség tisztjében áll fölvigyzni, hogy egyes törvényhatóságok az országos határozatokkal ellenkező rendelkezések által az országgyűlés tekintetéből semmit le ne vonjanak.

Kinevezések. Ő cs. kir. főlsege sept. 30ki legfensőbb határozata szerint a' pécsi káptalan-nál eddigi kanonok és tolnai főesperes Juranics Lászlót székesegyházi főesperessé; —

sept. 25iki legfensőbb kabinet-irata szerint Piáressek János h. ügyvédet a' magyar kir. udv. kancelláriához számfölötti udv. agenssé; —

oct. 3iki legfensőbb határozata szerint pedig Clarus Károly és Saiffert Aloiz katonaság-élelmezési igazgatókat, főigazgatókká 's elsőt névszerint a' tótországi, utóbbit pedig a' bán-sági gen. parancsnokságnál, méltóztatott kinevezni.

Ő cs. kir. főlsege octob. 11éről költ legfensőbb kézirata szerint kegyelmesen jóváhagyni méltóztatott: hogy gróf Sándor Móricz cs. kamarás a' szász-weimari nagyhtól kapott sólyomrend középkeresztjét elfogadhassa és viselhesse.

Gróf Széchenyi István urat, hazafi érdemeinek tiszteletül, ismét egy törvényhatóság fogadta keblezettei koszorujába. Zólyom tek. RReinek legközelebb tartott közgyűlésükben fölolvasatott a' megye főispánja m. Géczy István udv. tanácsnok urnak levele, mellyben a' RR. előterjesztésére a' hazafi grófnak a' megye táblabirojává „kétszeres örömmel“ tett kinevezését jelenté. A' ns RR. őszinte öröme éljenne! ünnepesíték a' kinevezést, mellynek emlékiratát később a' másod-alispán ur maga vivé 's nyujtá át a' megtisztelt ns. Hazafinak.

A N G L I A.

A' Spectator, radical-lap, lerajzolja Leopold király fogadtatását, mellyben következő helyet olvashatni: „Figyelmünk Leopoldra vala függesztve; tiz év, melly csak kevés ábrázaton megy nyom nélkül át, barázdákat hagyott az övén. A' szerencse kedvence, mikép egész életében volt, egy, 's a' legnehezebb földi látogatástól meg nem menekhetett. Meglehet, hogy egy korona terhe igen korán vona ránczokat királyi homlo-

kára, de mi, sziveink szerető részvétében, azon emlékezésnek tulajdonítók azt, — hogy „a' siban ott, a' szigetek szöke-fürtös leánya nyugszik.“ a) A' belgák királya nem azon szép ifju gavalér többé, mikép ő a' mi 's más ezernek emlékezetében él, ki büszkén 's kellemesen hajolt „a' királyok 's uralkodók származékára.“ Külseje melancholiás igazsággal mutatja, a' „mágnányos urat“, az „elhagyott férjet“ mikép őt a' költő nevezé. Ő komoly és gentleman-es lett, szelid, méltósággal teljes és gondolkozó. De emlékezéseink arra, mi ő egykor volt, kellemesen megújítottak azon érdekes nő által, ki karjára támaszkodék, fiatal királynéja által, kit a' sokaság közt inkább egy gondos atya arczával, mint egy hevesen szerető férj gyöngédségével kísérel. Egyszerű de diszes (elegant) ruhájában ezernyi jól ruházott angol leány előtt semmi elsőséggel sem látszott birni; de valamennyi szem részvéttel nézett a' csöndes érzékeny alakra, 's a' nép szives üdvözlést kiálta elibe Anglia földén. Szegény lélek! A' szánakozás suttogása kísérel őt, midőn tartózkodva, de nem félénken lépdelt a' sokaság közt végig; mert noha fiatal még, még is, mint mondják, már kiállotta próbáját, 's úgy találta, hogy szívfájdalom gyakran a' korona díja.“

Leopold király, mint a' Courier jelenti, october 2án érkezett Ramsgateből Claremontba; Wandeweyer ur és Goblet tábornok kísérel őt egy másik kocsiban. A' király meglátogatá az ültetvényeket 's meg győződék kastélya belső jó állapotjáról. Estve Wandeweyer urral és Goblet tábornokkal, meg 30 vagy 40 bérlőjével, kik lóháton kísérel őt, Windsor kastélyba ment, a' nagybritanniai királylyal 's királynéval vacsorálandó. Oct. 3án visszatért Ramsgatebe; hűtvese, a' királyné, Kent hercegné, és Victoria hercegné-kisasszony Canterburyig elébe mentek. Oct. 5ken Wellington herceg fogja a' négy főséges személyt Walmer-Castlében megvendégelni. —

Jamaicának aug. 4én megnyitott törvényhozó gyűlése már 10én ismét bérekesztetett. Okot rá némi fölrás adott, mellyet a' gyűlés, megnyitó beszédére nyújtott be, 's mellyben a' kormány rendszabályai a' rabszolga-főlszabadítás iránt kemény bírálat alá vétettek, egyszersmind a' kormányzó által előterjesztett törvényjavaslatok, mint alkotmány-elleniek, egyenesen félrevettettek. A' kormányzó a' képviselőház fölrására következő rövid szókkal felele: „Uraim, felírásuk szokatlan tartalma meggátol ez alkalommal egyebet monda-

nom, mint azt, hogy felírásukat általvettem.“ Jamaicaiban már most nagy az ingerültség, és Sligo marquis viseletét többnyire gáncsolák, mint hirtelenkedőt. A' törvényhozótest feloszlatása következtetésében új választásokhoz fognak kezdeni. — E' tudósításban nem világos, mennyire nem egyezhettek meg a' képviselők a' kormány rendszabályival a' rabszolgaság-eltörlés iránt? ha csak az egész eltörlést nem volt szándékuk gátolni.

London város testülete megkezdé önmagára nézve a' reformot. Oct. 1én a' községtanács gyűlést tartott, mellyben az határozatott, hogy a' czéhek eltörltessenek, mellyekben eddig ben kellett lenni mindannak, ki a' belvárosban valamely kézművet gyakorlani 's a' községi választás-jogban részesülni kívánt. A' beíratás költséges volt, mert 6 ft. sterlingtől 100 fontig ment. A' következő az lesz, hogy sok becsületes és szorgalmas lakos választási jogot nyerend majd, ki előbb a' költségek 's alkalmatlan formások végett ezen egyesületekbe belépni vonakodott, mellybe, mint Pearson ur az ülésben mondá, sokan mint szatócsok, sokan mint halárosok vannak beírva, noha olly kevesse voltak halárosok, mint Hamletben a' vén Polonius. —

A' radical egyesület folyó hónap 5én tartott Londonban igen népes gyűlést O' Connor Fergus ur elnöksége alatt. A' Sz. Pelagieből meg szökött francia politikai foglyok is jelen voltak azon, 's midőn megjelentek, harsogó tetszéssel fogadtattak. Egészen más érzelem jelentkezett, midőn a' francziakormány nevezteték, hangos rőfögés hallatszott, 's Wade ur igen radical beszédet tartott. — Mindenik tag két pencet fizetett; egyéb iránt a' gyűlés csöndesen oszlott-szélyel.

October 3án Aylesburyban megtörtént azon lakoma, mellyet ott mezei gazdák es bérlők Buckingham megyében ezen hónapban évenként tartani szoktak. Harwood ur, a' leggazdagabb 's legéltesb gazdák egyike, volt az előfűlő. Mintán Buckingham herceg, a' megye lordhelytartója és a' lakomán megjelent fija (Chandos marquis) egészségére áldomásoztak, fölkelte az utóbbi, és hosszú beszédet tartott, mellyben elsőben is a' királyt is mezei gazdának mondván, oda nyilatkozék, hogy az ő elvei fentartók (conservativ), 's igen reményli, hogy a' mostani ministerium, mert O'Connell által pártoltatik, meg fog másztatni, 's ismét Sir R. Peel és azok jövendének a' ministeriumba, kik már egyszer (Melbourne előtt) együtt voltak vele a' hivatalban. Reményli egyszersmind, hogy e' ministeriumba Graham és Stanley is megfognak hivatni, 's benne részt is venni. — Londoni hírek azonban oct. 6ról ezen reményt igen kétségbe hozzák, mert a' mostani

a) Tudnillik, Charlotte, Leopoldnak 1817ben megholt első hitvese, nagybritanniai hercegné, kinek emlékezetére szentelte Byron lord Harold childe IV éneke szép verseit 167től fogva 170ig.

parlament többsége pártolja a' ministeriumot, az új parlamentben pedig még nagyobb fogva lenni ezen többség.

A' Morning-Chronicle következőleg ír Konstantinápolyból sept. 9-ről: „Midőn Barham hajó Durham lorddal a' serail tövében megszállott, elsütötte a' közönséges 19 lövést, 's válasza várt. A' török álgütelepek hallgattak. Háromórányi sükeretlen várakozás után megkérdezteté a' Barham, miért tagadtatik meg e' tisztelkedés. A' kapudan basa azt válaszolta, hogy a' szultán 21 lövésre hiszen számot tarthatni, mert 19 lövés hajóseregét illeti. Azonnal elsütött a' Barham még 2 lövést, mire az álgütelepek tüstént válaszoltak, azután a' hajósereggel váltottlövéseket. Ezen, magában csekély eseményből az itteni oroszpart mindenféle rosz magyarázatot ügyekezett húzni. De diadalma nem tartott soká, mert következő napon korán reggel — mi Konstantinápolyban hallatlan példája a' figyelemnek, — Namik basa hét-evezős kaikán (hajó) küldetett el, hogy a' nemes lordot a' szultán részéről üdvözölje, 's őt külön elfogadásra meghíja. Hihetőleg el nem fogja Durham lord Konstantinápolyt hagyni anélkül, hogy biztosítsa hazájának a' szultán bizodalját, mely a' most felforgó körülményekben ránk nézve fontosabb 's többet érő, mint seregek 's hajóhadak. Ugyanezen előadást olvashatni, de még elevebb színekkel a' tory újságokban is, mint a' Timesban, Standardban, és M. Heraldban, 's a' t. —

A' Times levelezője még azt is látta, hogy a' szigettengeren állomásozó angol hajóhad — állítólag, — már a' dardanellák ellen indult ki 's a' t. — A' Times továbbá még egy szomorú eseményt közöl, mely Candia szigetén Suda révben történt. Ugyan is a' Childers angol briggg hajóslegényei, 's két aegyptusi briggg emberei közt, kik vízhozás végett szárazra küldettek, némi czivódás keletkezett. Az angol hajó egy tiszt által arra kéréte meg az aegyptusi parancsnokot, hogy nyomoztassa ki a' dolgot, 's büntesse meg embereit, ha azok voltak a' megtámadók. Ebből heves szóvita kerekedett, mellynek következtében egy aegyptusi tiszt pisztolyt ránta 's az angoltisztet álltában lelővé. Elkéserevedve e' gaz tetten a' Childers kapitánya azonnal megparancsolá legényeinek, hogy készen legyenek a' csatára, 's megmondatá az aegyptusi briggeknek, hogy ha egy óránegyed múlva hadnagyának gyilkosa nem függend, úgy tekintendi őket, mint ellenséget. Midőn a' kívánt elégtétel a' kiszabott idő alatt nem történt meg, tüzet adatott a' parancsnok. Derék vitézeink olly jelesen czélzoltak, hogy kevesb mint egy óra alatt, mind a' két briggg hurrah kiáltásai közt elsülyedt. Azonban az angol hajó is annyira szenvedett a' briggek lövéseitől a' rév-erősségben, hogy alig lesz képes Mal-

tát elérni⁶ — A' Courier megjegyzi ezen elbeszéléshez: „Mi ezen egész tudósítást, a' legjobb tekintetnél 's hitelességnél fogva, mesének nyilváníthatjuk. Childers parancsnokától levelek vannak Londonban september 9-ről. Briggje akkor a' cadizi állomáson volt, 's egy szóval sem emlékezik azon szomorú eseményről, mellyet a' Times levelezője látszott költeni.“ —

Odessából jelentik sept. 22-ről, hogy 18-án estve Pluto angol hadi gőzhajó, Durham lorddal, Konstantinápolyból 78 óra alatt érkezett meg. 19-én kiszállott a' lord, hogy a' 14 napi veszteglésbe menjen, melly alkalommal 15 álgylövessel 's minden, rangjához illő, tisztelettel fogadtatott. Ugyanaz nap a' városkormányzó is udvarlására ment a' vesztegházba. A' lord a' veszteglés bevégezte után tüstént tovább szándékozik utazni Sz. Pétervár felé. —

FRANCZIAORSZÁG.

Francia tudósítás után mondtuk, hogy a' mostani ministerek meg akarnak kegyelmezni az elítélt fogolyministereknek, kik a' juliusi rendlésekért Hamban tartatnak fogva. Azt is említettük, hogy a' rendszabályt a' ministerek azon fogják kezdeni, hogy Chantelaue urat, kit beteg elméjünek hírlenek, valami egészségi-házba szándékoznak előbb küldeni. Ezen jóslatok nagy részben teljesülnek is. Az Impartial e' tekintetben következő cikkelyt közöl: „Chantelaue ur, a' Hamban ülő ministerek egyike, elme-tehetségeit egészen elveszté, — (mint mondják) néhány nap óta csalhatlan jeleit adja tébolyodásának. Fixa ideájának egyike az, hogy mindennütt halat v. más fordítás és értés után, mérget (poison, poisson) lát a' légben. Bizonyítják, hogy parancs adatott Chantelaue urat Esquiroi ur gyógyintézetébe küldeni.“ Ez alkalommal egy ministeri lap következő megjegyzésre fakad: „Szózatok kelnek azon rendszabály ellen, mellyhez a' kormány Chantelaue ur iránt nyulni akar, ebben a' közbocsánat előjáróját hiszik látni, valamennyi Hamban ülő minister iránt. Mi nem tudjuk, létez e' illy közbocsánati terv; annyi mindazáltal bizonyos, hogy e' foglyok örjeiket meg nem sértették, sem a' hatóságokkal egész a' börtönig nem daczoltak. Ha szerencsétlenségüket méltósággal viselik, miért ne részesülhetnének valahára a' nemzet kegyelmében, valamint azok mindnyájan, kik arra magokat méltókká teszik. Mi megvagyunk győződve, hogy e' kívánság valamenyinek szívében él.“ — Ezen mintegy fölszólitó 's kémlelő cikkelyére a' francia ministeri lapnak, az angol ministeri lap (Morning-Chronicle) választ hozzuk-fel: „Mint a' párisi újságok többszörös czélzásikból kitűnni látszik, a' doctrinai-

re ministerek szándéka az, hogy Polignac herceg, és társai fogságának Ham várában vége legyen. Az igaz, hogy a' holtigtartó börtönzést kimondó ítélet, melyet a' pairkamara X. Károlyministerei mint a' híres juliusi rendeletek szerzője ellen hozott, nem eszközlé a' főbenjáró büntörvénykönyv által szándéklott czélt. El nem ijesztette Lajos-Fülöp ministereit, olly törvényeket gondolni ki, 's javasolni, mellyek Franciaország szabadságait nem kevesbé sértik meg, mint a' juliusi rendeletek. Minthogy tehát a' büntetés az országnak mítsem használt, annak meghosszabítása határtalan időre, nem menthető, czéltalan zsarnokság volna. A' büntetésnek azon pillantásban meg kellett volna szünnie, mellyben az utóbbi sajtótörvények a' kabinet által helyben hagyattak. Meg kell arról is emlékezni, hogy Polignac vádlói azon emberek voltak, kik elfogadták azóta politikáját, 's hogy bírái, Franciaország pairjei, azóta csak b'jegyzői lettek ezen hittagadók rendelkezésének. Csakakkor használhatna a' franciaiaknak az 1830iki ministerek bebörtönzése, ha az 1835kieket is hozzájuk tennék. 'S ugyan ha már most a' két kabinet tagjai a' közös börtönzobában Hamban összejönének, valljon volna e' különböző nézetök csak egy politikai kérdés fölött is? Francia politikának valljon melyik pontjában volna Persil Peyronnettel, Guizot Polignaccal, Thiers Chantelauzsal nem hasonlított? Istenért, csak bocsássátok ki tehát a' hami foglyokat minél előbb, vagy minden más, velök egy osztályu vétkessel hasonlóképpen b'nni! —

A' Messenger következőleg adja elő a' francia ministerium politikáját Spanyolországra nézve: „A' ministerium gondolatja Spanyolországra nézve minden hosszú tétovázás nélkül imez: Inkább don Carlos, mint népfölség. Ha a' doctrinairek soha lehetségesnek nem gondolták volna, hogy kibéküljenek a' praetendenssel, a' négy tartomány fölkelésének már régen vége szakadt volna, elzárván minden gyarapodást mind szárazon mind vizen. — Ezen igazságot soha sem kell szem elől eresztetni. Sőt inkább a' tuileriák kabinetje, akármit mondanak ellene, mindig ápolta a' beavatkozás és befolyás azon részét, melly a' praetendens jelenléte által nyílék neki. 'S ha megtagadta a' justemilieu a' kívánt sereget, inkább csak tehetlenségéből történt az, 's nem függé akaratjától. A' quasilegitim rendszernek kedvesebb ugyan a' justemilieu, mint a' tisztán legitim don Carlos; de kedvesebb neki még d. Carlos is, mint a' spanyel nemzet jogai őszinte elismerése. Minthogy a' királyi estatutot meg nem menthette, legalább don Carlost ügyekezendik, ha lehet, megmenteni. A' ministerium hijá-

ban akarná e' tactikát titkolni, melly a' leggyakorlatlanabb szemnek is feltűnik. A' kérdés csak az: ellenszegülhet e azon fölkelés, melly az őszinteségtől, hathatóságtól, és nemzetiségtől megfosztott kormánynak ellenállott, most a' valamennyi tartomány fölbuzdulta által üzött őszinte kormánynak? Tízre lehetne egy ellen fogadni, hogy nem fog megtörténni. Remélljük tehát, hogy kabine-tük a' praetendenssel sem leend szerencsésebb mint a' justemilieuvel. Nekünk ugy látszik, eljött Spanyolország ujjá-születése pillanata, 's don Carlos bizonyára nem azon férfi, ki akadályozhatná a' sorsot a' végrehajtásban.“ —

A' Bon Sens (ép értelem) párisi lap bizonyosnak állítja, mikép sok külön véleményü pair elismeri, hogy azon pártra, mellyre a' kormány akará Fieschi merénye felelősségét tolni, úgy mint a' republicanus pártra, semmi legkisebb gyanu sem sült ki a' nyomozásban, noha rajta voltak a' nyomozók, hogy valamit azt kisüssenek, 's a' végett eleinte sok olly férfit fogdostak el, kinek republicanus érzelmét tudták. Azonban nem mondhatni, hogy a' 28iki merénybe semmi párt sincs békeverve. Azon jegyzékek, mellyekbe francia utazók beirták magukat, kik Chamberyn átmenvén e' napon előre hirtették, mi történend e' napon Parisban, a' törvénytörés levéltárába vannak letéve, 's szerzőjei nem republicanusok. —

Lafitte urról azt mondja a' Bon sens, hogy könyveiben még két milliónyi követlése vala kün, de azt, noha, mint tudva van, vagyoni állapotja igen leszállott, még is nagylelkűen mind elengedte, 's annak törvényes behajtásáról lemondott. — Jaffrenau urat, a' Reformateur republicanus lap kiadóját, mellyet a' kormány politikai véleménye miatt, főleg üldözöbe vett, a' szajnai törvénytörés october 7én bizonyos ezikkelyért még julius 17ről, e' czim alatt: „A' vádlottak meggyilkoltatása börtöneikben,“ — három hónapi fogságra és 6000 frank b'rságra ítélte. Nem jelentik, az új sajtótörvény szerint történt e az elítélés vagy sem. — Touloni levél sept. 26ról közli, hogy ugyanoda Cornelié Corvette megérkezett a' Levanteból, 's a' kormánynak fontos sürgönyöket hoz Monsieur de Clerval admiráltól, fekvéséről 's állapotjáról Görögországban. A' mondott hajó elindulásakor már több izben megütözköztek a' fölkelők Rumeliában az ellenök küldött bajor seregekkel, 's a' bajor seregek már több izben megverettek. A' fölkelők mindig e' kiáltással rohannak csatába: „Éljen az alkotmány!“ — A' pénzügy rosz lábbon áll, mert minden évben hat millióval több adatik ki, mint mennyit a' bevétel tesz 's még sem történik semmi, nem javul semmi. —

SPANYOLORSZÁG.

Ujabb hírek oct. 10 és 11éről megerősítik a' cortes novemb. 16ikára határozott egybehívá-

sát. Az egybehívó kir. rendelés következő tartalma: II. donna Izabella, Isten kegyelméből Castília 's a' t. királynéja, 's annak nevében donna Maria Christina, regens királyné fölséges leányom kiskorusága ideje alatt, mindeneknek, kik ezt olvassák, üdvözetünket. Mivel a' kapesokat mellyek e' nemes, törvényszerű 's nagyszivű nemzet szabadságait szeretett leányom thrónjához kötik, szorosabbakká akarom fűzni: ez okból, kormányom és ministertanácsom kihallgatása után, elhatároztam, azt a' maga legbiztosb 's törvényesb orgánjában tanácsul kérdeni, 's az ország cortesiben új választó rendszer szerint összehíttam, melly a' társaságos érdekek képét teljesebben viseli, mint az eddig meghatározva volt. Ezen cortes, melly olly gyorsan gyűljön össze, mint csak lehet, a' korona méltóságával egyetértésben vizsgálja meg a' királyi rendelményt (estatuto real) 's tartós és szilárd módon biztosítsa a' monarchia alaptörvényeinek teljes végrehajtását; végre fejtegetesse ki azon kormányelveket, mellyek cabinet-elnököm 's pénzügyi ministerem Don J. Alvarez Mendizabal sept. 14iki előadásában foglaltatnak, mellyeket nekem is helybenhagyom tetszett, 's mellyek elhatározólag alkotandják a' nagy spanyol polgári társaságot. A' körülmények pedig úgy kívánják, hogy a' jelen cortesgyűlés ne csupán azon választó rendszert határozza-ei, mi szerint az alkotmányító cortes egybegyűljön, melly ezt közvetlenül követendi, hanem hogy egyéb igen fontos, különösen pedig a' status hitele megerősítését érdeklő pontok felett is tanácskozzék. Parancsolom tehát, hogy novemb. 16ára a' procerok és procuradorok, mint cortes, az ország fővárosába összegyűljenek. Prado sept. 28. 1835. A' királyné. — Ezen kir. rendelést megelőzte Mendizabal ur fölrása a' királynéhez, mellyben annak a' cortes közvetlen összehívását tanácsolja, 's mellyet úgy lehet tekinteni, mint Mendizabal ministeriuma új nyilatkoztatását. — Az új választótörvény kidolgozására junta nevezetett ki, mellynek elnöke don J. M. Calatrava, a' spanyolországi és indiai föltörvényszék ministere, tagjai pedig don M. J. Quintana, procer; don Alcala Galiano, procurador; don J. de Madrid de Avila, a' spanyolországi és indiai kir. tanács ministere; és don V. Ortigosa, carmonai főesperes. — Ezen, az új választótörvény kidolgozására fölhatalmazott junta elnökéhez, Calatrava urhoz is boesátott Mendizabal egy ministeri levelet, mellyben azt 's társait hű és buzgó munkálkodásra inti, millyet a' rájuk bizott tárgy fontossága kíván. —

Két kir. rendelés sept. 27 's 28áról don Martin de los Herost belügyi ministerré, don Alvaro Gomez Becerrát pedig igazsági ministerré

nevezi. — Így hát nagy sokára csakugyan alkotva van a' ministertanács, 's tagjai mindnyájan ismerős nevek. A' cortes-összehívás, 's az abban jelentett estatuto real-javítás rendkívül jó benyomással valának a' népre, valamint az új választó törvény-alkotásra kinevezett junta tagjainak választatása is, mellyből kitetszik, hogy a' kormány csupa hires, és a' nemzet előtt tiszteletes neveket keres-ki. A' madridi és környéki milicia urbana egy testbe egyesítettik, egy parancsnokság alá tétetik, 's az egész katonaság „nemzeti őrsereg“ nevet nyer. A' madridi „nemzeti őrsereg“ fölvigyázója D. A. Seoane lett. A' katonaság annyira megörült neve elváltoztatásán, hogy laktanyáit kivilágítá, 's Mendizabal urat és Seoane osztálynokot, új előjáróját, serenádokkal tisztelte meg. Mendizabal ur a' nemzeti őrsereg közemberei közé iratta magát.

Seoane uron kívül még az isméretes liberális követ Narciss-Lopez is a' nemzeti őrsereg főtisztjévé nevezetett. Az illy lépések által biztosított megnyugvás és megelégtetés a' városi katonaságnál annál kívánatosb, mivel így a' kormány a' madridi katonaságot Navarrába küldheti. Mielőtt azonban ez történnék; a' kormány bizonyos akar lenni Andalusia hódolásául. — A' már említett, madridi kereskedőkhöz intézett fölszólítás következésében, csak 20 aláírásból, 600,000 reálnyi somma gyűlt-be, melly 3000 önkéntes fölfegyverzésére fog fordítatni. — A' cortes-egybehívó kir. rendelések angol consuli boríték alatt küldözttettek szélyel a' tartományokba, hogy las Navas gróf el ne foghassa azokat. — Több tartományból kedvező hírek érkeznek, mint Cataloniából, Valenciából, Estremadurából, Castiliából és Galiciából; sőt Arragonia is hasonló föltételek alatt hódulásra hajlott. Az estremadurai igazgató junta fölrást küld Mendizabal urhoz, mellyben ő fönsége kormány-rendszeréhez teljes és általános járulását jelenti, minden segédforrásait pénzben, 's katonában, a' kormány intézkedésére bizza, 's katonáit Madridba küldeni ajánlja, hol azok a' kormány parancsától függjenek 's a' t. — Segoviában sept. 27én hirtelen egy junta keletkezett, de 28án reggel, a' madridi hírlapok vétele után eloszlott. A' Caceresi junta, fölrásában, szinte minden jót ígér, 's Mendizabal ur iránt erős bizodalmit nyilvánítja. — Egy ideig a' kormány nyugtalanságban volt az éjszaki hadisereg gondolkodása iránt, mert hire jött, hogy két zászlóalj Puente-Larrában az alkotmányt kikiáltotta; de a' főparancsnok érkezése, néhány madridi hírlapi cikkely fölolvasása, 's Cordovának egy lelkes beszéde lecsilapította a' zajongókat. — Andalusia' szelleme, ha egy kicsit szelidült is, csakugyan elég vad, hogy a' kormány' álmát za-

varja; Cadix nem akar alkuba ereszkedni, míg alkotmányító cortes nem ül együtt, 's egész Andalusia nevében beszél, melly azonban hét tartományból 's hét külön junta alatt áll, mellyek közül már nagyobb rész, u. m. Granada, Malaga, Almeria, Cordova, Jaen, a' ministerséghez állott. — A' cadixi junta saját kebelében is visszavonás uralkodik. — Az ugy nevezett andalusiai szabadtó sereg, azaz: las Navas gr. serege, folyvást Despenaperosi és Manzanaresi helyén áll. — A' Cadixi junta fölrását Mendizabal urhoz, a' sevillai Diario közli, mellynek tartalma röviden következő: — dicsérettel említi Mendizabal jeles tulajdonit, 's ígéreteinek hitelt kíván adni: — de a' mit ő eddig tett, az „ugymond“ korán sem elég. A' levegő, mellyet ő jelenleg beszí, gonosz és veszélyes udvari levegő 's ő az udvarnál olly büvös erőnek van kitéve, melly az erényt 's a' nemes indulatokat gyöngíti. Azért tisztelet becsület Mendizabal nevének: de ő is haza elleni bünbe eshetik, 's a' junta előbb látandja összeroskadni Cadix falait, 's holttestekkel terítve utczáit, mint fegyvereit az alkotmányító cortes összehívása előtt letenné. Aláírva Hore Rafael. García Villalta.

Szinte a' cadixi junta sept. 24-éről egy irományt bocsátott Isturiz, Alcalá Galiano, Montes de Oca, Domez és Ulloa urakhoz, egyenként procuradorokhoz, mi által azoknak minden cselekedete ellen protestál, mellyet követi, vagy procuradori caracterrel teendének, azoktól minden törvényhozói jogot elvesz, 's megtiltja, hogy a' tartomány nevében képviselői sajátsággal ne éljenek; 's ennek azon okát adja: mivel a' tartománynak nem úgy képviselői, mint kellene lenniök, 's mivel megbízatásuk nem jogosítja őket alaptörvény-alkotásra. — Azonban kijelenti a' junta, hogy ezen végzés sulya őket nem rossz viseletök miatt éri, mert ők minden dicséretre méltók. — Reményleni lehet mindazáltal, hogy Mendizabal ur rendszabályai a' juntát ezen lépései megmásítására fogják bírhatni. Las Navas folyvást egy helyen áll, 's akaratja nem változik, de nem kételkednek Madridban, hogy az utóbbi rendelkezések hire őt is ellenséges helyzeté föladására kényszerítendí. —

Don Carlos előrehaladásán, 's az andalusiai ellenségüléssel kívül még a' francia cabinet kétértelmű helyzete is aggodás tárgya Madridban. Rayneval ur Madridban nem tehet már jót, 's ohajtják, hogy helyét más követ venné át. — Las Amarillas és Martinez de la Rosa egészen magányos élet csöndébe vonultak. A' közönség haragja egyedül Toreno ellen van intézve, ki a' ministerség változása óta nem merte magát közönséges helyen mutatni. Hire van, hogy a' francia követségi palotában lappang, a' mi épen

nem neveli Madridban a' francia követ tránti jó akaratot.

Az éjszaki seregtől örökké jönnek a' sok hamis tudósítások itt is, amott is történt ütközetekről, mellyek a' tudósítók kénye 's pártszelleme szerint majd a' carlositák, majd a' christiniak ügyének kedvezők. Egy bayonnei irás, az oct. 11-iki Moniteurben, bizonyítja, hogy sept. 20-ától 27-ig fontosabb ütközet nem történt; és így a' villarcayoi nagy csata is csupa költemény. Azon híreknek, mellyeket a' francia újságok a' spanyol seregről közlenek, legalább három negyedrésze alaptalan. — A' híres barát Benet, 's Chourouca generál halála megvalósult. A' carlositák a' legszélsőbb határok felé terjesztik mozgásaikat, hihetőleg, hogy a' kívülről várt szállítandókat védelmezzék. — Mahonban (Minorca szigetén) új zendülés történt, mellyben a' s. jágói, saragossai és taragonai érsekek, kik azon szigetre vannak száműzve, alig kerülhették ki a' halált. — Rozetet a' híres banditát megfogták, 's 71 emberével együtt agyonlőtték. — D. Carlos oct. 1-én Legarriában volt.

Egy párisi levelező Spanyolország állapotjáról következőleg ír: Minden körülmény arra mutat, hogyha a' revolutio Madridban győzedelmes lenne, a' francia kormány titkon minden jót kívánna d. Carlosnak, noha fájdalommal látja, hogy d. Carlos mindenütt igen rosszul számol. Ő erősen ragaszkodik a' régiség minden morzsájához, 's kora szellemének egyenesen ellene dolgozik, melly Spanyolország szívébe olly mélyen benyomult már. A' jacobinusok, részökről a' legundokabb terrorizmus' mérszárszékét ohajtják; de se vallás, se nemesebb műveltség nem veszhet egészen ki. Hajtsák el bár a' szerzeteseket klastromaikból, bármelly alakban ismét megújuland az ascetizmus; azt nem akarják ezen emberkének megfogni, hogy absolutisták, jacobinusok, justemilieu, mindenik az áldott természetet tépi és szaggatja maga módja szerint; 's azt hiszi, hogy jobban ért a' dolgok' kormányához, mint a' természeti viszonyok' alkotója, ki az emberben vallásos alázatot 's önhaszna nemes föláldozását, szabadság-vágyat; 's rend és józan kormány szeretetét helyezett. — Ugy látszik, hogy a' franciaországi demagógpárt mélyen részt vesz a' spanyol dolgokban; don Carlos seregében francia carlisták is harcolnak, 's Christinának is meg van a' maga francia justemilieu-je Suarce general zászlóji alatt. Tehát egész Franciaország, három fő pártjaival, munkás most Spanyolországban; a' francia kormány pedig bizonytalan lévén a' következtésekről, szeretné magát kimosdani. Zea, Martinez de la Rosa és Toreno urakban jó barátokra talált; de Mendizabal elhatározottan az angol mi-

nisteriumhoz ragaszkodik, 's a' francziához igen hideg. — Különben sokat lehet építeni Spanyolországban a' pártok tündöklő ostobaságára. — Ők nem tudják, mit cselekesznek, 's úgy beszélnek, mint epelázban sinylők; nincs semmi önerejük, mint Franciaországban volt a' revolutio alatt, 's melly ezt olly félelmissé, olly hatalmassá tette.

A' Journal d. Debats oct 7éről Spanyolország állapotjáról, 's különösen a' navarrai és baski tartományokról hosszú czikket közöl, melly nem egyéb, mint a' carlosi párt dicsekvéssel teljes manifestuma. Szerinte a' carlosi sereg folyvást szaporodik, fegyverrel 's mindennemű készülettel bőven el van látva; karjai minden irányzatban szabadok. Ez a' seregnak „ugymond“ előbb csak a' basztáni, borundai 's amescoasi völgyekben volt menedéke, 's vándor és bátorságtalan léte, néhány egyes jól sikerült vállalat mellett is, kegyetlen fáradtsággal, sok szűkölködéssel, rakhelyeikre, kórházaira, 's leségtáraikra nézve örökös nyugtalansággal volt összekötve. Azon időben a' lakosok egy részén csak napi jelenések által uralkodott, 's azok, a' királyné seregét mindig sarkaikban lenni látván, a' két párt között gyakran ingó véleményűek lehettek. Jelenleg az insurgensek a' tartomány belsejében teljes bátorsággal élnek, raktáraik, élésházai olly biztosak, mint béke idején; ujonczokat gyűtenek 's tanítanak, adót szednek, kormányoznak, parancsolnak a' legkisebb ellenszegülés nélkül. — Már közel négy hónapja, hogy a' tartományban királyné katonája meg nem fordult, 's vannak völgyek, mint p. o. az Amescoas, hova christiniak a' háboru kezdete óta soha se nyomultak. A' carlositáknak bőven van ételük, ruházatjuk; lovaik sem hiányzanak; a' munkás és a' pyrenei bércezek közt szinte gátolhatlan csempárosság mindennel ellátja őket. Tengerről is elég segedelemhez jutnak; sok partú hely' nyugalmas birtokában vannak st. Sebastian és Bilbao közt; sőt van egynéhány fegyveres saluppjok is, mellyek a' királyi tengeri erő daczára naponként fognak el valamit. — Ezután a' Journal d. Debats a' királyné serege rajzához kezd, 's azt elég sötét színekkel festvén, így végzi a' czikket: ez a' navarrai had' igazi képe három hónap óta; ezek annak szomorú 's nyugtalanító következményei. Legalább reménylenünk kell, hogy a' zendületi mozgás, melly Spanyolországot jelenleg reszketteti, nem lesz gyümölcstelen, 's a' patrioták féktelen lelkesülése végre egy félelmes sereget tudand alkotni, 's az ártatlan II. Isabella ügyét védő derék generálokat találni.

D Á N I A.

Kopenhágából octóber 2ről írják, hogy az országgyűlés Rothschildban octóber 1én nyitott meg, hova Kopenhágából 's a' vidékről szá-

mos nép sereglett össze. A' Kjöbenhavnpost szerint már sept. 22én előgyűlést tartottak a' kopenhágai kerület választóji, mellyben azon rendszabályokról volt szándékuk tanácskozni, mellyeket ezen kerület követének kell majd az országgyűlésben javaslatba hozni. A' meghívó körlevél már kibocsátott. Minthogy e' vállalkozást semmi törvény, semmi rendelés nem tiltja, 's az a' rendektől látszék függeni, 's minthogy nem is lehet gondolni, hogy e' gyűlés a' nyilvános csöndet háborítani fogná, tehát azt hitték azon férfiak, kik től eredt a' meghívás, hogy vállalkozásukban nemcsak semmi törvénytelenység nincsen, sőt inkább érdemet tesznek azáltal, minthogy a' király kifejezett értelmében a' nép-életkifejtésére munkáltak. De megcsalatoztak véleményökben, minthogy a' felsőség a' kancellaria parancsára minden ilyenmű gyűlést megtiltott. — Ugyan azon lap jelenti sept. 24ről, hogy az ország minden részeiről tudósítások érkeznek hasonló gyűlés-tartásokról, beküldött kérelmekről, és hasonló előkészületekről, mellyek oda czélznak, hogy a' választott követeket a' külső néposztályok ohajtásiról és szükségiről értesítsék. — A' Hamb. Correspondentben, melly közlé a' följebbi czikkelyt is, még következő tudósítás van Kopenhágából octóber 3ról: „Mint tudva van, országgyűlési rendelkezésünk sem világosan nem hagyja helyben, sem egyenesen nem tiltja a' tanácskozások nyilvánosságát; azonban még is közönségesen fölvetették azt, hogy a' gyűlés ajtaji a' közönség előtt zárva maradjanak. Azonban azt hitték, hogy legalább lapjaink bő tudósításokat fognak adhatni az ülésekről. De legujabban királyi rendelés tétetett közzé, mellyben a' tanácskozások minden közlése megtiltatik.“ — Egy holsteini levelező a' hannoverai ujságban ezt jegyzi meg: „A' gazdag Daniának, Holsteinnal együttvéve 130 millió talér adóssága van; a' szegény Norvégia pénzügye, melly Daniától elváltakor adósságát is átvette, virágzó állapotban van, noha Dánia tartotta meg a' Sundvámot, melly egyedül többre megy évenként 1 milliónál. De mi ennek oka? Dánia és Holstein, mind a' ketten, még most 1835ik évben sem értek meg alkotmányos kormányalakura, holott Norvégia a' székörökös herczeg saját ítéleténél fogva már 1814ben birt ezen érettséggel.“ —

NÉMETORSZÁG.

A' porosz statusujság octóber 11ről, mint megigéré, bő tudósítást ad a' Bockenheimban (Frankfurt mellett) f. e. februar 2án történt verekedésről a' helybeli polgárok 's katonaság között. — Az előadásból az világlik ki, hogy a' katonaság 's polgárság közt már az előtt gyakran támadtak izetlenségek, 's azok egymással nagy villor-

gásban voltak. A' katonaság arról panaszkodott, hogy nem nyer a' polgárok ellen kívánt elégtételt. Ily érzelemben történt február 1-én a' kurhesszeni udvarral szemközt levő, több katonától megszállott Knabelféle házban ismét új verekedés, melly noha egy közbejött őrmester eszközzésére lecsilapítatott, de hihetőleg alkalmat nyújtott a' február 2-án kitört nagyobb zenebonára. Ugyan is február 2-án már délelőtt számos polgár gyűlt össze a' Knabelféle házba 's a' többi koresmákba, 's iddogált; egész estig ott voltak, midőn altisztek 's közlegények is megjelentek szinte a' Knabel-házban, 's itt egy altiszt kártyajátékba is ereszkedett a' polgárokkal. Azonban szóváltás támadt az altiszt és egy polgár közt. A' rendőr meghagyására, ki fenyegető mozgásokat sejtett a' jelenlévő katonák közt, a' polgárok hetdfél órakor nagy részint eltávoztak, részint pedig a' kurhesszeni udvarba mentek által; de lassankint utánok mentek e' fenemlített altisztek 's közlegények is, mindnyájan kardosan, minthogy parancs tiltá a' fegyvertelen künjárást. A' kurhesszi udvarban a' csaplárosnak igen szemébe ötlött, hogy házában szokás ellen annyi fegyveres katona gyűl össze, kik hangosan dallának, 's lármáztak; de egy uttal oly lakosok is voltak jelen, kik különben oda menni nem szoktak. — Megkéré tehát a' városszolgát, hozna a' fő őrhelyről őrcsapatot, 's a' hajdúval egy hadnagy szállására ment, mint a' legközelebb lakó tisztere, ki hasonlóan őrcsapatot vitt magával. A' tiszta a' szobába lépett, 's nyugalomra inté őket, a' nélkül, hogy, mint tán kelle, megparancsolta volna, hogy távozzanak el 's szállásaikra menjenek. A' mint ismét vissza akart térni, kérte őt a' koresmárosné, vinné magával a' katonákat; de már e' perczen a' koresmában elkezdődött a' czivódás minden feltűnő ok nélkül. A' jelenlévő polgárok, kiket a' katonaság kivont fegyverrel támadott-meg, szabadra voltak kénytelenek menni. A' ház folyosóján több őrcsapat állott, kik a' futó polgárok tolakodásába kevertettek, 's már most fegyvereikkel kezdenek élni. A' tiszta maga is elragadtatott e' tolakodásban, 's a' kapun át a' ház elé jutott, honnan a' zászlótartónak távol szállására sietett, hogy tudósítsa őt a' verekedésről. Az ott megszállott legénység, 's még többen mások, kik részint egyenesen meg voltak hiva, részint az esti parancs-órára készültek, fegyvert ragadának, 's mind oda gyűlöngetek, vélvén, hogy pajtásaikat kell megszabadítani a' tolakodásból. Ez alatt az utcán a' hesszi udvar előtt folyton folyt a' verekedés; néhány lakos tüzet kiáltott, és számos polgár, nő és gyermekek futottak össze, kik a' zajt sötétben még inkább nevelék. — A' legénység egy része az illető altiszt által felszó-

lítva a' Knabelféle házba ment, 's az utcán nem maradt több katona. Ugyan ezen időben érkezett meg a' napi őrtiszt, 's a' Knabelház katona-szobájába ment az esemény felől kérdezősködni; szinte úgy a' csapat-fő is, ki egy őrcsapattal a' helyszínére menvén, a' kurhesszeni udvarból jött, hol a' katonák eltávoztával a' csönd ismét helyre állott. — Mihelyt az osztályfő (Bataillonschef) jelentést kapott e' történetről, egy kapitány kíséretében a' kurhesszeni udvarba sietett. — Mintegy 9 óra volt, 's az esti hazagyűltetés (Zapfenstreich) ideje. A' visszatérő őrcsapattól hallotta: hogy már minden lecsöndesült; azonban távolból újra lármát hallott ugyan ott, oda sietett, 's a' hazatérőt fuvó kürtös által jelt adatott a' Sik osztály összegyűlésére. Az új láрма a' kurhesszeni udvarnál onnan támadt, hogy mintegy 30, 40 közlegény kivont karddal a' Knabel-koresmából kirohanván a' kurhesszeni udvarnak e' pillantásban megnyitott ajtaján erőszakkal betört, hol a' fogadós- és billard-szobában minden bútort összezuztak, 's megkárosítottak, míg ugyanazon időben mások künpuskaagyalal verék 's kardokkal vagdalák az ajtókat 's ablaktáblákat, mi által természetesen mind ablakok mind táblák összezuzattak. — Ezen események következésében a' vétkes katonák ellen a' polgárok kérelmére nyomozás rendeltetett. Kitéstett abból, hogy 8 polgár sérült meg e' verekedésben, kik február 20-ikára nagy részint kigyógyultak. A' hadszéki ítélet, mellyet a' király is megerősített, következő: „Az illető tiszta, ki durván megszegé az által köteleességét, hogy a' garázdaságnak elejét nem vette, — egy éves várfogságra: két altiszt, kik több lakost súlyosan megsértének 's károsítarok 's bosszúból mint vezérek czimboráltak, mindkettő letétetve 's az egyik 1 $\frac{1}{4}$ éves, a' másik 2 $\frac{1}{4}$ éves várbüntetésre ítéltetett. Ezen kívül három altiszt, kik közül kettő hasonlóan letétetett, 's 46 közlegény, vétkök nagyobb vagy kisebb mértékéhez képest a' följebbi garázdaságban, hat hónapi fogságra valamely őrizet büntető osztályánál 8 napi közönséges fogságra; végre más 40 közlegény, kik ellen a' nyomozásból semmi sem sült-ki, e-lőlegesen fölmentetett. Az okozott kár közelebb kitudatván, a' király, midőn az ítéletet helyben hagyta, az alapos kárpótlási követlés kielégítésére, egyszersmind illő pénzesummat rendelt.“ —

PORTUGÁLIA.

A' Morning Heraldnak egy levelezője Lisabonból sept. 26-áról írja, hogy a' királyné egy ministeri ülésben, a' Necessidades palotában, az elnökséget vivé, mellyben elvégeztetett, hogy házassági szerződése Kobáry-Coburg hggel aláírassék.